

° **STUDIMI I FIZIBILITETIT TE PROJEKTEVE**

Planifikimi i vellimit të prodhimit apo shërbimeve.

**Analiza e tregut të furnizimit, lokacioneve
Aspektet organizative.**

**Plani i termineve për realizimin e projektit
investiv.**

- **Studimi i fizibilitetit te projektit paraqitet si element lidhes** me seleksionimin, monitorimin, dhe planifikimin e projektit.
- **Studimi i Fizibilitetit** behet nga ekipet e eksperteve dhe **paraqet nje analize komplekse sistemore te nje projekti** ku testohen parametrat e tij ekonomik. dhe ne baze te ketij studimi menaxheret aprovojne apo refuzojne projektin e caktuar.
- Bases te ketij studimi jane institucione shkencore kerkimore, apo sherbimet zhvillimore te organizatave. Ne rast te aprovimit pozitiv hapi tjeter eshte **faza e planifikimit te projektit** e cili perfshin vlersimin e afarizmit te projektit dhe percaktimit te **strategjise se zhvillimit te projektit** dhe vlersimin e **rrezikut potencial**.

- Realizimi dhe mbikqyrja e projektit bazohen ne planin e projektit. Ne baze te planit te projektit punon ekipi, dhe ky ekip harton raportet e nevojshme per monitorimin e projektit.
- **Raportet** duhet te permbajne informata mbi progresin e realizimit te projektit, pastaj te gjitha kerkesat per cdo ndryshim eventual si arsye e faktorve te brendshem dhe te jashtem etj.

IDENTIFIKIMI I PROJEKT- IDESE

- *Hapi 1* - Projektet nisin ne formen e idese per te realizuar disa outpute, qe do te kontribuojne ne arritjen e objektivave dhe qellimeve te politikave te caktuara ose qe do te ndihmojne ne zgjidhjen e problemeve, qe hasen per arritjen e ketyre objektivave dhe qellimeve.
- Projekt-idete mund te lindin ne rruge te ndryshme, p.sh. nepermjet analizes dhe punes kerkimore, eksperiences se fituar gjate zbatimit te projekteve te tjera, zhvillimit te teknologjive te reja, etj.

- Projekt-idete per investime prezantohen nga “Propozuesit e Projektit” (ose siç quhen ndryshe, “Menaxheret e Projektit”) ne Ekipin e Menaxhimit te Programit (EMP). Ne shumicen e rasteve projektet propozohen nga specialistet ne departamentet qe jane pergjegjes per Programin ne te cilin ben pjese projekti i investimit.
- Prezantimi i projekt-idese eshte hapi i pare i procesit te Menaxhimit te Investimeve . Si fillim, projekt-ideja duhet t’i komunikohet dhe te diskutohet me drejtuesin e Ekipit te Menaxhimit te Programit (EMP).

Projekt-idete prezantohen ne Formularin I (F-I) – Formulari i Identifikimit te Idese se Projektit (FIIP)

- Formulari i Identifikimit te Idese se Projektit duhet te perfshije informacionin e meposhtem:
  - **Emri i Propozuesit te Projektit** - Zyrtari qe pergatit Formularin e Projekt-Idese dhe detajet kontaktuese.
  - **Vendndodhja** - Vendi ku do te kryhet investimi.
  - **Ideja e Projektit** - Nje pershkrim i shkurter i idese se projektit.

Problemet qe do te adresohen

- Nje shpjegim i shkurter dhe i qarte i problematikes se gjendjes aktuale, e cila pengon arritjen e qellimeve dhe objektivave te politikave te programit dhe menyren se si projekti i propozuar ndihmon ne kapercimin e problematikes aktuale.

- **Qellimet dhe objektivat e politikave te Programit, te cilat do te arrihen nepermjet ketij projekti** - Kjo do te perfshije nje permbledhje te objektivate dhe synimeve te politikave te programit. Nese projekti i sherben me shume se nje programi, ky seksion i formularit do te perfshije nje permbledhje te qellimeve dhe objektivate te politikave te secilit program qe do te mbeshteten nga ky projekt.
- **Vleresimet paraprake te kostove** - Nje vleresim paraprak i kostos se parashikuar te projektit.

-
- **Arsyet per pranimin ose refuzimin e projekt idese nga Drejtuesi i Ekipit te Menaxhimit te Projektit (DEMP)** - Nje shpjegim i shkurter dhe i qarte i arsyeve per pranimin ose refuzimin e projekt-idese.
  - **Arsyet per pranimin ose refuzimin e projekt-idese nga Sekretari i Pergjithshem** - Formulari duhet te nenshkruhet dhe te datohet nga Sekretari i Pergjithshem

hapi 2 – Rishikimi i Projekt-Idese nga DEMP

-
- Nje kopje elektronike ose e printuar e Formularit I duhet te dorezohet tek **Drejtuasi i Ekipit te Menaxhimit te Projektit (DEMP)**.
- Me marrjen e Formularit I, DEMP-ja duhet te mbledhi Ekipin e Menaxhimit te Projektit (EMP).
- EMP-ja duhet te diskutoje mbi idene e projektit per investim, mbi problemet qe do te adresohen nga projekti dhe koston paraprake te investimit ne fjale si dhe te bie dakort ose te refuzoje idene e projektit per investim.

- Ne rast se do te jete e nevojshme, duhet te kerkohet ndihma e stafit teknik (inxhinierëve, nese projekti perfshin probleme te natyres inxhinierike dhe/ose te stafit te Departamentit te Buxhetit per probleme qe lidhen me kostot).
- DEMP-ja duhet te mundohet te arrije nje konsensus mbi kostot treguese te projektit, periudhen e zbatimit, shperndarjen e kostove ne vite, burimet e financimit dhe nje vleresim paraprak te outputeve dhe perfitimeve te projektit.
- Kur EMP-ja arrin ne nje marreveshje mbi informacionin e nevojshem, DEMP-ja duhet te nenshkruaje formularin ne seksionin perkates dhe te autorizojë projektin per fazat e metejshme te vleresimit.

hapi 3 – Rishikimi i Projekt-Idese nga Sekretari i Pergjithshem (SG)

- Ne vijim, DEMP-ja duhet te dorezoje Formularin-I te Sekretari i Pergjithshem ose te drejtuesi i institucionit buxhetor, nese nuk ka Sekretar te Pergjithshem.
- Sekretari i Pergjithshem duhet te beje nje vleresim paraprak mbi domosdoshmerine e nje nderhyrjeje me investim ne fushen perkatese dhe njekoheisht vlereson nese informacioni i dhene ne Formularin-I siguron faktin qe projekti eshte i pranueshem dhe i realizueshem nga pikepamja financiare dhe teknike.

- Sekretari i Pergjithshem duhet te vendos nese projekti duhet t'i kaloje Grupit per Strategji, Buxhet dhe Integrim (GSBI).
- Neqofte se SG-ja e refuzon idene e projektit, arsyet e refuzimit duhet te pershkruhen ne seksionin perkates te formularit. Ne kete rast F-I i kthehet per rishikim EMP-se.
- Nese SG-ja e pranon idene e projektit te investimit, me pas ai/ajo ia paraqet per shqyrtim Grupit per Strategji, Buxhet dhe Integrim te institucionit perkates, si me poshte.

Hapi 4 – Rishikimi i Projekt-Idese nga Grupi per Strategji, Buxhet dhe Integrim (GSBI)

- GSBI-ja duhet te refuzoje projekt-idene ne rast se:
- cilesia e informacionit eshte e dobet dhe e pamjaftueshme per te percaktuar nese projekti duhet te vijojte ne faza te tjera per pergatitje te metejshme;
- projekti nuk eshte ne perputhje me objektivat e strategjive te sektorit apo Programit perkates, ose
- vleresimi fillestar i kostove te projektit tejkalon ne menyre te pajstikueshme perfitimet e mundshme nga realizimi i investimit.

- Sekretari i Pergjithshem duhet te regjistroje vendimin e GSBI-se ne seksionin perkates ne Formularin I dhe duhet te japi nje shpjegim te shkurter rreth arsyes se pranimit ose refuzimit te projekt-idese ne kete faze.
- Ky shpjegim duhet te tregoje nese projekt-ideja duhet te rishikohet ose jo nga EMP-ja dhe te dorezohet perseri tek GSBI-ja apo nese kjo projekt-ide duhet te braktiset.
- Ne rast se Sekretari i Pergjithshem nuk udhezoi ndryshe, Drejtuesi i EMP-se duhet te udhezoje stafin e tij/saj per te vazhduar punen e nevojshme per pergatitjen e projektit.

PERGADITJA- PROPOZIMIT TE PROJEKTIT TE INVESTIMIT

- ***Pergatitja e Formularit te Propozimit te Projektit te Investimit (FPPI)***
- Nese ideja e investimit konsiderohet efektive dhe ekonomike per zgjidhjen e problemeve aktuale, atehere projekti duhet te kaloje ne fazen se metejshme per nje analize dhe vleresim me te detajuar.

ANALIZA E INVESTIMEVE

- Ekzistojne 3 nivele analize/ vleresimi qe mund te aplikohen:

Tipi i Analizes / Vleresimit Sektori	Sektori i Infrastruktures	Sektoret e Tjere	Formularet e kerkuar
Analiza/Vleresimi Baze <i>(Kategoria I - e projekteve)</i>	Deri ne 100.000 €	Deri ne 50.000 €	
Analiza / Vleresimi Mesem <i>(Kategoria II - e projekteve)</i>	Mbi 100.000 €	Mbi 50.000 €	
Analiza/Vleresim Plote <i>(Kategoria III e projekteve)</i>	<i>Niveli i kerkesave dhe vleresimit specifikohen sipas çdo rasti te veçante</i>		

Per cdo nivel te analizes / vleresimit te propozimit per investim do te kerkohet:

- **Niveli i Analizes / Vleresimit**
- **Informacioni i Kerkuar**
- **I – Analiza / Vleresimi Baze**
- **(“Kategoria I” e projekteve)**
-
- **Kerkohet te plotesohet formularet**

Pikat e kontaktit

- Emri i Institucionit Buxhetor/kodi
- Emri dhe pozicioni i propozuesit te projektit
- Detajet e kontaktit me propozuesin e projektit. Te dhena mbi drejtorine e buxhetit
- Personi i kontaktit te Buxhetit & Finances
- Detajet e kontaktit te Buxhetit & Finances

Identifikimi i Investimit

- Ministria/grupi/sektori/Kodi i Grupit
- Emri Programit/Kodi
- Emri Projektit/Kodi
- Numri i identifikimit
- Vendndodhja e Projektit
- Statusi projektit - i ri/ne vazhdim
- Statusi i financimit nga donatori (nese ka)
- Data e fillimit/Data e perfundimit

- **Justifikimi i Investimit**
- Problemet e situates aktuale qe duhen adresuar/Justifikimi i nevojës për investim
- Perputhja e projektit me qëllimet dhe objektivat e Programit, të cilat projekti do të ndihmojë të arrihen
-
- **Specifikimi i Projektit & Analiza e Alternativave të Investimit**
- Objektivi i Investimit
- Alternativat që do të analizohen
- Përshkrimi për çdo alternative
- Alternativa e përzgjedhur (rekomanduar)
- Arsye të përzgjedhjes së kësaj alternative
- Produktet dhe përfitimet e projektit të investimit
- Sasia e produktit
- Njesia e produktit
- Kosto për njësi të produktit

Vleresimi i Kostos dhe i Perfitimeve

- Kosto e investimit per tre vitet e ardhshme
- Kosto e mbetur e investimit pas tre vjeteve
- Kosto totale e investimit
- Kosto periodike (shpenzimet korente) si rezultat i investimit
- Te ardhurat si rezultat i kryerjes se investimit (nese ka)
- Financimi i donatoreve (nese ka)
- Kostoja neto
- Supozimet e bera ne vleresimin e kostove dhe te ardhurave te investimit

-
- **Menaxhimi i Projektit – Supozimet dhe Rreziqet**
  - Supozimet dhe Rreziqet ne zbatimin e projektit dhe veprimet e planifikuara per eleminimin e efektit te tyre
  - Permbledhje e menyres dhe rolit te institucioneve, qe do te menaxhojne projektin

  - **Informacione te tjera**
  - Lista e dokumentave
  - Informacione te tjera

  - **Autorizuesit – nivelet e shqyrtimit te projektit dhe personat perkates**

-
- **2 – Analiza / Vleresimi i Mesem**
  - **(“Kategoria II” e projekteve)**

Vleresimi financiar dhe ekonomik i alternativave te investimit

- *(perveç informacioneve te vleresimit baze , si me lart)*
- Formulari i Analizes Kosto-Perfitim te plotesohet per te pakten 2 alternativa (opsione) te investimit, ne baze te identifikimit te pakten te tre alternativave ekuivalente “nuk investohet” – “investim minimal” – “investim i konsiderueshem”
- Vleresimi i kostove dhe i perfitimeve (te ardhurave) per alternativat e identifikuar
- Analiza Kosto-Perfitim per alternativat e identifikuar, llogaritja e Vleres Aktuale Neto, Normes se Brendshme te Kthimit, Raportit Kosto-Perfitim, Ndikimit Mesatar Periodik

-
- Supozimet e bera ne llogaritjen e kostove dhe te ardhurave
  - Alternativa e perzgjedhur (rekomanduar)
  - Arsyet ne zgjedhjen e alternatives se rekomanduar
  - Tregoni me (Po/Jo) nese jane pergatitur dokumentat e meposhtme (i) Plani Projektit (ii) Studimi i fizibilitetit te zhvilluar

-
- **3 – Ana;iza / Vleresimi i plote**
  - (Kriteret do te specifikohen rast pas rasti)

- Tregoni me (Po/Jo) nese jane kryer vleresimet e meposhtme (i) vleresimi mjedisor (ii) vleresimi i impaktit social (iii) vleresime te tjera – (nese ka)
- **Informacione te tjera**
- **Autorizuesit – nivelet e aprovimit**

Llogaritja e kamates se thjeshte

Interesi (kamata) i thjeshtë

$$I = K_0 \cdot \frac{p}{100} \cdot n$$

K_0 - Vlera e Tanishme e Kapitalit, i - Norma e interesit,
 n - numri i periudhave

Llogaritja e Interesit (kamatës) për periudha më të shkurta se një vit (muaj, ditë)

$$I = K_0 \left(\frac{p}{100} \cdot \frac{d}{360} \right)$$

p - norma e interesit (kamatës)

d - numri i ditëve për të cilat llogaritet interesi (kamata)

-
- Shembull:
  - Te llogaritet permes interesit te thjeshte, per sa dite duhet te depozitohen 225 euro per tu fituar 500 euro me kamate 18 %

Llogaritja e interesit te perbere

Interesi (kamata) i Përbërë

$$K_n = K_0 \left(1 + \frac{p}{100} \right)^n$$

K_n - Vlera e Ardhshme e Kapitalit

K_0 - Vlera e Tashme e Kapitalit

$$I = K_n - K_0$$

Shembull 2:

1. Te llogaritet se me cfare perqindje duhet te depozitohen 100 euro per 2 vite me interes te perbere, qe te fitohen 110.25 euro.
2. Te llogaritet per sa vite duhet te deponohen 1750 euro me kamate 15% qe te fitohen 2314,375 nese kemi llogaritje te interesit te perbere.